

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

SPOR-TOTO TEŞKİLAT BAŞKANLIĞI

2019 Yılı Sayıştay Denetim Raporu

Eylül 2020

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	6
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	7
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	7
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	8
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM BULGULARI.....	9

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Spor Toto Teşkilat Başkanlığının Bütçe Gelir Tahmini ve Gerçekleşmesi (TL)	3
Tablo 2: Spor Toto Teşkilat Başkanlığının Bütçe Gider Tahmini ve Gerçekleşmesi (TL)	4
Tablo 3: Son 7 Yılda Yapılan Reklam Ödemeleri	16
Tablo 4: 2019 Yılında Kararlaştırılan ve Ödenen Reklam Bedelleri	17

BULGU LİSTESİ

B. Denetim Görüşünü Etkilemeyen Tespit ve Değerlendirmeler

1. Su Sporları Kamp Merkezinin Mali İşlemlerinin Kurumun Bütçe ve Muhasebe Sistemi İle İlişkilendirilmeksizin Bağımsız Şekilde Yürütülmesi ve Mali Tablolarında Yer Almaması
2. Kurum Personeline Yasal Sınırların Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması
3. Yasal Dayanakları Mülga Olan Bazı Yönetmeliklerin Yenilenmeden Uygulanmaya Devam Edilmesi
4. Ünvanlı Kadrolara Asilde Aranılan Şartları Taşımayanların Vekâleten Görevlendirilmesi
5. Reklam Giderleri İçin Önemli Tutarlarda Bütçe Ayrılması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Spor Toto Teşkilat Başkanlığı, 21.05.1986 tarih ve 3289 sayılı Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesi ile Spor Genel Müdürlüğüne bağlı bir birim olarak ve Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü adı altında faaliyette bulunmakta iken, 22.02.2007 tarih ve 5583 sayılı Kanun'un 8'inci maddesiyle adı Spor Toto Teşkilat Başkanlığı olarak değiştirilmiştir; teşkilat yapısı, görevleri ve yetkileri ise aynı Kanun ile 29.04.1959 tarih ve 7258 sayılı Kanun'da yapılan değişiklikler çerçevesinde, 7258 sayılı Kanun'un 2'nci ve devam eden maddelerinde düzenlenmiştir. 03.06.2011 tarih ve 638 sayılı Gençlik ve Spor Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 31'inci maddesiyle 3289 sayılı Kanun kapsamından çıkarılmış ve Kararname'nin aynı maddesi ile 29.04.1959 tarih 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 1'inci maddesinde değişiklik yapılmak suretiyle, *“Yurtiçinde ve yurtdışında spor müsabakaları üzerine sabit ihtimalli ve müşterek bahis oyunlarını oynatmak üzere, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz Spor Toto Teşkilat Başkanlığı kurulmuştur.”* hükmü ile Spor Toto Teşkilat Başkanlığı, tüzel kişiliği haiz, özel bütçeli olmak üzere Gençlik ve Spor Bakanlığının bağlı kuruluşu haline getirilmiştir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminden sonra, 7258 sayılı Kanun'da yer alan bir kısım düzenleme 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 90'inci maddesi uyarınca iptal edilmiştir. Anılan Kanun'da yer alan düzenlemeler aynen veya değiştirilmek suretiyle, 15.07.2018 tarihli ve 4 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 32'nci Bölümünün ilgili maddelerinde yer almıştır. Yeni düzenlemeler ile de mevcut yapı korunmuş olup, özel bütçeli ve tüzel kişiliği haiz bir Kurum olarak Gençlik ve Spor Bakanlığının bağlı kuruluşu olmaya devam etmiştir. Bununla beraber 7258 sayılı Kanun'da da halen Kurumu ilgilendiren bazı düzenlemeler bulunmaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Spor Toto Teşkilat Başkanlığının teşkilat yapısı, 15.07.2018 tarihli ve 4 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (32. Bölüm) ile düzenlenmiş olup, bu Kararname'nin 449 ve 452'nci maddeleri gereğince Teşkilat Başkanlığının merkez teşkilatı; Teşkilat Başkanı, iki Başkan Yardımcısı, Teşkilat Müdürü, Yönetim Kurulu ile hizmet birimlerinden oluşmaktadır. Teşkilat Başkanlığının hizmet birimleri ise şu şekilde belirlenmiştir:

- Teşkilat Müdürlüğü
- Organizasyon ve Reklam Şube Müdürlüğü
- Bayilik Şube Müdürlüğü
- Muhasebe Şube Müdürlüğü
- Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü
- Personel Şube Müdürlüğü
- Destek Hizmetleri Şube Müdürlüğü
- Bayi Kontrolörlüğü Şube Müdürlüğü
- Basın ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü
- Matbaa Şube Müdürlüğü
- Hukuk Müşavirliği
- Teşkilat Başkanlığı Baş müşavirleri ile Müşavirler

05.02.2019 tarih ve 30677 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 30 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Genel Kadro ve Usulü Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 13'üncü maddesi ile 4 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 451'inci maddesine ikinci fıkra eklenmek suretiyle, Yönetim Kurulunun teşkiline ilişkin usul ve esasların Gençlik ve Spor Bakanlığınca çıkarılan yönetmelikle belirleneceği ifade edilmiştir.

Spor Toto Teşkilat Başkanı, 10.07.2018 tarih ve 30474 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Üst Kademe Kamu Yöneticileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Atama Usulüne Dair 3 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ne ekli 2 sayılı cetvelde yer almakta

olup ataması, Cumhurbaşkanlığı onayı ile yapılmaktadır. Personel kadrolarının adet ve nitelikleri ile bunlardan Yönetim Kurulu Kararı ile atanacakları tespit etmek görev ve yetkisi Yönetim Kurulunun görev ve yetkileri arasında bulunmaktadır.

Kurum personelinin tamamı 1475 ve 4857 sayılı İş Kanunlarına bağlı olarak, 27.06.1989 tarih ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 28'inci maddesine göre iş mevzuatı çerçevesinde istihdam edilmektedir.

Kurumun toplam kadro sayısı 226 olup, bu kadroların 173'ü doludur. Gençlik ve Spor Bakanlığında 5, Spor Genel Müdürlüğünde 2, Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinde 39, Spor Federasyonlarında 3, Türkiye Büyük Millet Meclisinde de 1 kişi olmak üzere toplam 50 personel kurum dışında görevlendirilmiştir.

1.3. Mali Yapı

Kurum, 10.12.2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na tabi olmadığı için, bu Kanun'un öngördüğü bütçeleme sistemi uygulanmamaktadır. Kurumun bütçe taslağı Muhasebe Şube Müdürlüğünce hazırlanmakta ve Yönetim Kurulu tarafından kabul edilmesiyle birlikte yürürlüğe girmektedir.

Başkanlığın, 2019 yılına ilişkin gelir tahmini ve yılı gerçekleşmesine ilişkin veriler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 1: Spor Toto Teşkilat Başkanlığının Bütçe Gelir Tahmini ve Gerçekleşmesi (TL)

Nev'i	Madde	Alt Madde	Bütçe Tutarı (TL)	12 Aylık Tahakkuk Tutarı (TL)	Gelir Fazlası	Gelir Noksanı
Brüt Satışlar	120	120.01	35.000.000.000,00	28.160.228.589,50		6.839.771.410,50
Faiz Geliri	642	642.01	250.000.000,00	237.641.952,30		12.358.047,70
Diğer Gelirler	642	602	250.000.000,00	208.606.686.981,23		41.183.560,57
Toplam			35.500.000.000,00	28.606.686.981,23		6.893.313.018,77

21.02.2008 tarih ve 5738 sayılı Spor Müsabakalarına Dayalı Sabit İhtimalli ve Müşterek Bahis Oyunlarının Özel Hukuk Tüzel Kişilerine Yaptırılması Hakkında Kanun hükümleri uyarınca, 2008 yılında gerçekleştirilen 10 yıl süreli olan ihalenin süresi 28.08.2018 tarihinde sona ermiş fakat sözleşme süresi 1 (bir) yıl uzatılmıştır. 28.08.2019 tarihinde sona eren sözleşme sonunda kesin hesap yapılmış olup gerçekleşen ikramiye ile hedeflenen ikramiye arasındaki fark idare lehine olmak üzere 186.731.254,95 TL fazlalık vermiş ve bu tutar diğer gelirlere kaydedilmiştir. Diğer gelirler hesabı Teşkilat Başkanlığı bütçe hedefleri ile doğru orantılı olarak

gerçekleşmiştir. Faiz gelirleri hesabının gerçekleşen bakiyesi bütçe kalemini aşmamıştır. Bütçenin gider cetvelinde; ek bütçe ile verilen 18.000.000.000 TL’lik ödenek dahil toplam 35.500.000.000,00 TL’lik ödenek öngörülmüştür.

Tablo 2: Spor Toto Teşkilat Başkanlığının Bütçe Gider Tahmini ve Gerçekleşmesi (TL)

Bütçede Gösterilen Ödenegin				Aktarmalar ve Ek Ödenekten Sonra Kalan Tutar (TL)	12 Ay İçinde Sarf Olunan Tutar (TL)	Ödenek Bakiyesi Olup İmha Edilen Tutar (TL)
Nev’i	Madde	Alt Madde	Bütçe Tutarı (TL)			
Hesaplanan KDV	391	391.01	2.593.220.338,98	5.338.983.050,85	4.295.628.089,96	1.043.354.960,89
Şans Oyunları Vergisi	612.01	612.01.01	720.338.983,05	1.483.050.847,46	1.193.230.024,96	289.820.822,50
Dağıtılacak İkramiye	612.01	612.01.02	8.500.000.000,00	21.161.016.949,15	18.052.278.109,50	3.108.738.839,65
Döşeme - Demirbaş Alımları	255.01	255.01.01	2.000.000,00	2.000.000,00	480.795,76	1.519.204,24
Hak Alımı / Kullanımı	260	260.01	1.000.000,00	2.000.000,00	952.060,00	1.047.940,00
Teşkilat Personeli Ücretleri	740.01.01		25.810.000,00	28.310.000,00	23.294.118,78	5.015.881,22
Yurtiçi Geçici Görev Yolluğu	740.01.01	740.01.01.14	500.000,00	500.000,00	186.868,29	313.131,71
Yurtdışı Geçici Görev Yolluğu	740.01.01	740.01.01.15	100.000,00	100.000,00	29.259,85	70.740,15
SGK Teşkilat Katılım Payı Giderleri	740.01.01	740.01.01.19	4.000.000,00	5.000.000,00	4.344.460,89	655.539,11
İşsizlik Sigortası İşveren Prim Giderleri	740.01.01	740.01.01.20	400.000,00	1.000.000,00	423.849,83	576.150,17
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	740.02.01		48.460.000,00	93.460.000,00	53.283.023,16	40.176.976,84
Reklam ve Tanıtım Giderleri	740.02.02	740.02.02	1.436.967.288,14	2.617.375.762,72	1.357.428.107,00	1.259.947.655,72
İkramiye Ödeme Primi Giderleri	740.03	740.03	85.000.000,00	85.000.000,00	46.085.395,04	38.914.604,96
Merkezi Bahis Sistemi ve Risk Yön.Mer.Giderleri	740.04	740.04	210.000.000,00	210.000.000,00	135.496.216,28	74.503.783,72
İsim Hakkı ve Futbol Federasyonu Payı Giderleri	740.05	740.05	700.000.000,00	700.000.000,00	366.862.247,35	333.137.752,65
Bayi Komisyonu Giderleri	740.06	740.06	1.300.000.000,00	1.300.000.000,00	1.163.047.538,39	136.952.461,61
Spor Genel Müdürlüğü Hissesi	740.07	740.07	1.100.000.000,00	1.700.000.000,00	1.653.191.887,01	46.808.112,99
Kıdem Tazminatı Fonu	740.08	740.08	5.000.000,00	5.000.000,00	4.399.674,82	600.325,18
Ödenecek Kamu Payı	360	360.07	767.203.389,83	767.203.389,83	257.478.110,12	509.725.279,71
Toplam			17.500.000.000,00	35.500.000.000,00	28.608.119.836,99	6.891.880.163,01

2019 yılı bütçe giderleri analiz edildiğinde bütçe giderlerinin; %63,1’inin dağıtılacak ikramiye, %15’inin hesaplanan KDV, %4,7’sinin reklam ve tanıtım giderleri, %1,3’ ünün isim hakkı giderleri, %0,5’inin risk yönetim gideri, %4,2’sinin şans oyunları vergisi, %5,8’ inin Spor Genel Müdürlüğü payı, %4,1’inin bayi komisyonları, %0,9’unun kamu payı ödemesinden oluştuğu görülmektedir. Bahse konu 9 kaleminin toplam bütçe giderleri içindeki payı %99,5 olup, geriye kalan %0,5’lik pay ise personel gideri ve genel yönetim giderlerinden oluşmaktadır.

26.07.2018 tarihli 7146 Sayılı Kanun'un 14, 15 ve 16'ncı maddeleri ile 14.03.2007 tarih ve 5602 sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da 01.03.2019 tarihinden geçerli olmak üzere değişiklik yapılmıştır. Buna göre, Spor Toto Teşkilat Başkanlığı tarafından içinde bulunulan yılın ilgili ayında beyan edilip ödenen katma değer vergisi tutarından, bir önceki yılın aynı ayında beyan edilip ödenmiş olan katma değer vergisi tutarının Orta Vadeli Programda ilgili yıl için belirlenen nominal ekonomik büyüme tahmini oranında artırılmasıyla bulunan tutarın çıkarılmasından sonra kalan tutar, Spor Toto Teşkilat Başkanlığınca Türkiye'de kurulu bankalarda açılmış olan özel hesaba, ödemeyi takip eden beş iş günü içinde ilgili vergi dairesi tarafından red ve iade edilecektir. Özel hesaba aktarılan bu tutar, Spor Toto Teşkilat Başkanlığınca yatırım ve işletme giderleri olarak kullanılıp, yatırım ve işletme giderleri oranına dâhil edilecektir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Kurum 10.12.2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na tabi olmadığı için, bu Kanun'un öngördüğü muhasebe ve mali raporlama sistemi uygulanmamaktadır.

Kurum gelir ve giderlere ilişkin muhasebeleştirme işlemlerini;

- 18.08.1997 tarih Merkez Danışma Kurulu 182 sayılı makam onayı ile yürürlüğe giren Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Muhasebe Yönetmeliği,
- 21.03.2007 tarih ve 26469 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5602 Sayılı Şans Oyunları Hasılatından Alınan Vergi, Fon ve Payların Düzenlenmesi Hakkında Kanun,
- 13.12.2007 tarih ve 26729 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Hasılat Dağıtım Yönetmeliği,

hükümlerine göre yapmaktadır.

Kurum muhasebe sisteminde 01.01.2012 tarihinden itibaren Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Muhasebe Yönetmeliği'ne göre Yönetim Kurulu tarafından belirlenmiş olan Tek Düzen Hesap Planını kullanmaktadır. Mevcut sistemde muhasebe hesaplarının aylık ve kümülatif toplam hareketlerini gösteren aylık geçici mizan tabloları hazırlanmakta, 5602 sayılı Kanun'a göre ödenmesi gereken kamu payı ile ilgili olarak 3'er aylık dönemler itibariyle Kamu Payı Hesaplama Tablosu hazırlanmakta ve mali yıl sonunda ise yine aylık olarak hazırlanan Geçici Mizan, Kati Mizan, Faaliyet Sonuçları Tablosu ve Bilanço düzenlenmektedir.

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay'a gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,
- Alınan çekler sayım tutanağı,
- Teminat mektupları sayım tutanağı,
- Değerli kağıtlar sayım tutanağı,
- Taşınır kesin hesap cetveli ile taşınır hesabı icmal cetveli
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu,
- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu,
- Faaliyet sonuçları tablosu.

Denetim görüşü, kamu idaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile

bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Kurum, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'na tabi olmadığından bu Kanun'un öngördüğü iç kontrol ve ön mali kontrol sistemi ile iç denetim birimi kurulmamıştır. Ancak, yerleşik bir iç kontrol mevcuttur.

Tüm işlemler Başkan veya Başkan vekilinin oluruyla yapılmaktadır. Banka talimatlarında ödeme talimatını düzenleyen personelin parafının yanında, Muhasebe Şefinin ve Başkanın da imzası bulunmaktadır. Yatırım ve İşletme Giderlerine ilişkin %33'lük sınırın aşılp aşılmadığı her hafta kontrol edilmektedir.

Kurumun birimlerinde yapılan işlerin iş tanımları, bu işlerin süreçleri veya iş akış şemaları bulunmamaktadır. Kurumsal risk yönetim çalışmaları da mevcut değildir. Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar unvana göre belirlenmektedir. Başkan kurum içinde istediği kişiye yetki devrini yazılı olarak yapabilmektedir.

Kurum, 5018 sayılı Kanun'a tabi olmadığından stratejik plan, performans programı ve faaliyet raporları hazırlama yükümlülüğü bulunmamaktadır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Spor Toto Teşkilat Başkanlığı 2019 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve ekte yer alan, geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Su Sporları Kamp Merkezinin Mali İşlemlerinin Kurumun Bütçe ve Muhasebe Sistemi İle İlişkilendirilmeksizin Bağımsız Şekilde Yürütülmesi ve Mali Tablolarında Yer Almaması

Gençlik ve Spor Bakanlığının mülkiyetinde olup protokolle Spor Toto Teşkilat Başkanlığına tahsis edilen Balıkesir'in Ayvalık İlçesindeki Su Sporları Kamp Merkezinin gelir, gider ve mallarının kurumun mali tablolarında yer almadığı görülmüştür.

3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunu'nun ek 11'nci maddesinde yer alan ve Genel Müdürlüğün mülkiyetinde veya kullanımında bulunan spor tesisleri veya taşınmazların kullanım veya intifa hakkının spor federasyonlarına, spor kulüplerine, yerel yönetimlere, kamu kurum ve kuruluşlarına protokol ile bedelsiz devredilebileceğine ilişkin hüküm gereğince, 08.06.2011 tarihinde Spor Genel Müdürlüğü ile yapılan protokol ile söz konusu Su Sporları Kamp Merkezi 10 yıl süreli olarak Teşkilat Başkanlığına bedelsiz olarak tahsis edilmiştir.

Yaz döneminde faaliyete geçen ve daha çok teşkilat personeli için dinlenme tesisi mahiyetinde kullanılan Su Sporları Kamp Merkezi, konaklama hizmeti karşılığında tahsil edilen gelirlerle giderlerini karşılamaktadır. Her yıl için elde edilen gelirler ve yapılan harcamalara ilişkin makbuz ve faturalar ile diğer kanıtlayıcı belgeler dönem sonunda Teşkilat Başkanlığına gönderilmektedir.

Tesisin gelir ve giderleri, kendine ait banka hesabı ile kasa hesabında izlenmektedir. Tesisin banka hesabından mutemete dönem başında verilen avans ile dönem içerisinde elde edilen ve nakden tahsil edilen tutarlar kasa hesabında gösterilmektedir. Ancak herhangi bir kasa defteri, işletme defteri vb. tutulmamaktadır.

Kamp Merkezinin 2019 yılı gelir, gider ve nakit hareketlerinin incelenmesinde;

- 2018 yılından devredilen banka hesap bakiyesinin 107.088,90 TL olduğu,
- 2019 yılı içinde tesisten yararlananlardan elde edilen toplam gelirin 264.185,45 TL olduğu,
- 2019 yılı içinde gerçekleştirilen giderlerin 219.716,10 TL olduğu ve tesisin elektrik, su ve mutfak giderleri gibi temel işletme giderleri ile küçük bakım ve onarım giderlerinden oluştuğu,
- Dönem sonu itibariyle artan kalan 116.998,80 TL bakiyenin 2020 yılına devredildiği görülmüştür.

Ancak bu işlem ve hesaplar kurumun bütçesi ve muhasebe sistemi ile ilişkilendirilmemiş, dolayısıyla kurumun mali tablolarına da dahil edilmemiştir.

Su Sporları Kamp Merkezinin bağımsız bir kurum olarak değerlendirilmesi yasal olarak mümkün bulunmadığından, bu merkezin mali iş ve işlemlerinin bağımsız bir bütçe şeklinde yönetilmesi söz konusu olamaz. Dolayısıyla, bu birimin hesap ve işlemlerinin kurumun mali yönetim sistemine dahil ve kontrol mekanizmalarına tabi olacak şekilde yürütülmesi gerekmektedir.

Teşkilat Başkanlığının mali rapor ve tablolarının tam, doğru ve güvenilir bilgi sunması için kuruma ait tüm gelir, gider, mal ve diğer varlık ve yükümlülükleri saydam ve hesap verebilir bir şekilde içermesi zorunlu olup, bu amaçla Su Sporları Kamp Merkezinin hesap ve işlemlerinin de kurumun bütçe ve muhasebe sistemi içinde yönetilmesi ve mali tablolarında gösterilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Kurum Personeline Yasal Sınırların Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması

Yasal düzenlemelere göre, işçilere yılda en fazla 270 saat fazla çalışma yaptırılması mümkün olduğu halde, Kurumun kadrolu işçilerinin bir bölümüne bu sınırın çok üzerinde fazla çalışma yaptırıldığı görülmüştür.

4857 sayılı İş Kanunu'nun Fazla Çalışma Ücreti başlıklı 41'inci maddesinin birinci fıkrasında fazla çalışma; Kanunda yazılı koşullar çerçevesinde haftalık kırk beş saati aşan çalışmalar olarak tanımlanmış, sekizinci fıkrasında ise fazla çalışma süresinin iki yüz yetmiş saatten fazla olamayacağı belirtilmiştir. Anılan maddenin son fıkrasına istinaden hazırlanan

06.04.2004 tarih ve 25425 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren İş Kanunu’na İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği’nin “Fazla Çalışmada Sınır” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında ise; *Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda iki yüz yetmiş saatten fazla olamayacağı ve. bu süre sınırının, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkin olduğu* ifade edilmektedir.

4857 sayılı İş Kanunu kapsamında çalışan işçi kadrosundaki personel için fazla çalışma süresinin haftada 45 saati aşan çalışmalar olduğu ve bu kapsamda yapılacak fazla çalışmaların yılda 270 saati geçemeyeceği, yukarıya alınan kanun ve yönetmelik hükümleri ile açıkça düzenlendiği halde, Kurumda bu mevzuat hükümlerine tabi çalışan personelin bir bölümü için bu sınırlamaya uyulmamıştır.

Yapılan incelemede, Teşkilat Başkanlığında çalışan 35 işçiye bu süre sınırlamasına uyulmaksızın yıllık 20.941 saat fazla mesai ücreti ödendiği görülmüştür. Örneğin; Kurum kadrosunda yer almakla birlikte fiilen Gençlik ve Spor Bakanlığında şoför olarak görev yapan bir kişiye, 2019 yılı için Teşkilat Başkanlığı bütçesinden 2023 saat fazla çalışma ücreti ödenmiştir. Bu şekilde yasal olarak belirlenmiş üst sınır 7,5 kat aşılrken, sadece Temmuz ayında 269 saat ile yılda yaptırılabilir azami fazla çalışma limiti bir ayda doldurulmuştur. Yılda ödenen fazla çalışma ücreti ise 48.186,23 TL olmuştur.

Yine kurum kadrosunda yer almakla birlikte fiilen Bakanlıkta görev yapan bir işçiye sadece Mart ayında 244 saat fazla çalışma karşılığı 7.304,76 TL ödemedede bulunulmuş, ilk 7 ay için ortalama 5.500 TL’yi bulan ve kendi maaşını aşan tutarlarda ilave gelir sağlanmıştır.

En yüksek fazla çalışma ücreti ödenen işçilerin fiilen Gençlik ve Spor Bakanlığında görev yapmaları, bu işçilerin fazla çalışmalarına ilişkin beyanların gerçekçiliğinin Kurum tarafından kontrolünü güçleştirmektedir. Zira, fiilen emrinde görev ifa ettikleri amirler tarafından onaylanmış görev emirleri ya da bu çalışmaların yapıldığına dair imzalı puantajlar bulunmamaktadır.

Bu şekilde, Kurumun kontrol mekanizmalarına tabi olmaksızın ve yasal sınırların çok üzerinde ödenen fazla çalışma ücretleri hem bütçeye önemli bir yük teşkil etmekte, hem de belirli sayıdaki işçinin aylık gelirinin yaklaşık iki katına çıkmasıyla işçiler arasında oluşan gelir dengesizliği, çalışma barışını olumsuz etkilemektedir.

Yasal düzenlemelerle getirilen sınırlamalara hassasiyetle riayet edilerek, bu tür uygulamalara son erdirilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Yasal Dayanakları Mülga Olan Bazı Yönetmeliklerin Yenilenmeden Uygulanmaya Devam Edilmesi

Teşkilat Başkanlığının iş ve işleyişini düzenleyen yönetmeliklerden bir bölümünün dayanağını teşkil eden Kanun maddeleri yürürlükten kalktığı ve yeni mevzuat çerçevesinde yeniden düzenlenmesi gerektiği halde, herhangi bir yenileme ya da güncelleme yapılmaksızın aynen uygulanmaya devam edildiği görülmüştür.

Kurumun reklam, muhasebe ve personel yönetimine ilişkin temel düzenlemelerini oluşturan yönetmeliklerden;

- Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Personel Yönetmeliği (RG: 26.01.1994/21830) 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesi ile 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanuna;

- Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Reklam Yönetmeliği (RG: 28.05.2004/25475), 29.04.1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesine;

- Spor Toto Teşkilat Müdürlüğü Muhasebe Yönetmeliği, 21.05.1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 10'uncu maddesine;

dayanılarak hazırlanmıştır.

Ancak, bu Yönetmeliklerin dayanağını oluşturan Kanunların ilgili maddeleri, 02.07.2018 tarihli ve 703 sayılı Anayasada Yapılan Değişikliklere Uyum Sağlanması Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 90'inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. 15.07.2018 tarihli ve 4 sayılı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 32'inci Bölümü ile Teşkilat Başkanlığının kuruluş ve görevlerine ilişkin usul ve esaslar yeniden düzenlenmiştir.

Anılan Kararname'nin 468'inci maddesinde, Teşkilat Başkanlığı birimleri ile temsilciliklerin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esaslar, Teşkilat Başkanlığına ait gelirlerin ve alacakların tahsili, giderlerin ve borçların hak sahiplerine ödenmesi, para ve parayla ifade edilebilen değerler ile emanetlerin alınması, saklanması, ilgililere verilmesi,

gönderilmesi ve diğer tüm mali işlemlerin kayıtlarının yapılması ve raporlanmasına dair muhasebe hizmetlerine ilişkin usul ve esaslar ile Teşkilat Başkanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının hizmet ve faaliyetleri veya bunların kurumsal tanıtımı konusunda Teşkilat Başkanlığınca yapılacak her türlü duyuru ve reklamlar ile bu kapsamda yapılacak harcamalar hakkında uygulanacak usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Ancak, Kararnamenin yayımlanmasından itibaren uzun süre geçmiş olmasına rağmen, söz konusu alanlara ilişkin esas ve usulleri belirlemek amacıyla yeni yönetmelikler hazırlanıp yürürlüğe konulmadığı gibi, dayanak maddeleri ile dayandırıldıkları kanun maddeleri mülga olmasına rağmen mevcut yönetmeliklerde de herhangi bir güncellemeye gidilmemiştir.

Dayanağını oluşturan Kanunlar mülga olduğu halde, söz konusu Yönetmeliklerin aynen uygulanmaya devam edilmesi hukuk devleti ilkesi ve anılan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin amir hükmü ile bağdaşmadığından, bu Yönetmeliklerin yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

BULGU 4: Ünvanlı Kadrolara Asilde Aranan Şartları Taşımayanların Vekâleten Görevlendirilmesi

İlgili düzenlemelere göre fakülte veya yüksekokul mezunlarının atanabileceği idari görevlere, bu görevler için öngörülen eğitim koşulunu sağlamayan personelin vekaleten atandığı tespit edilmiştir.

Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Personel Yönetmeliği'nin "Atama Yetkisi" başlıklı 7'nci maddesinde belirli görevlere atanacaklarda aranılan genel ve özel şartlar belirlenmiş olup, buna göre şube müdürü olarak atanabilmek için fakülte veya yüksekokul mezunu olmak zorunludur.

Buna rağmen, Teşkilat Başkanlığındaki bazı unvanlı idari görevlere vekaleten yapılan atamalarda fakülte veya yüksekokul mezuniyeti şartının aranmadığı ve lise mezunu kişilerin bu görevlere atandığı görülmektedir.

Bu şekilde vekaleten atama yapılan Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü tümüyle teknik bir görev olup, kurumun bilişim sisteminin sağlıklı ve güvenli bir şekilde kurulması, geliştirilmesi ve tehditlere karşı korunarak sürekliliğinin sağlanmasında kilit öneme sahiptir. Dolayısıyla, hem ilgili düzenlemede öngörülmüş olması, hem de hassas ve teknik bir görev olması nedeniyle uygun koşulları sağlayan bir yönetici tarafından yönetilmesi gerektiği açıktır. Aynı şekilde,

Bayilik Şube Müdürlüğü için de yasal koşulları sağlayan kişilerin atanması gerekmektedir.

Kamu hukukundaki atamaya ilişkin genel ilkeler, asilde aranan şartların vekilde de aranmasını zorunlu tutmakta; bir başka deyişle, boş ya da geçici olarak boşalmış kadrolara ait görevler, o kadroya asil olarak atanabilmek için gerekli şartları taşıyanlara vekaleten gördürülebilmektedir. Bu ilke, özellikle idari ve teknik görevler için yasal bir gereklilik olmanın ötesinde, bu görevlerin gerektirdiği asgari kalite ve yetkinlikte yürütülmesinin zorunlu bir koşuludur.

Bilgi İşlem Şube Müdürlüğü ve Bayilik Şube Müdürlüğü kadrolarına, bu görevler için öngörülen en temel koşul olan eğitim koşulunu sağlamayan, bir başka deyişle fakülte veya yükseköğretim mezunu olmayan personelin atanmasının ilgili düzenlemenin hükümleri ve aynı zamanda bu görevlerin gerekleri ile bağdaşmadığı açıktır.

Kurumun şube müdürlüğü düzeyindeki unvanlı kadrolarına asaleten atanabilmek için öngörülen asgari koşulların, bu kadrolara ait görevlere vekaleten atanacaklarda da aranmasının liyakate dayalı ve etkili bir yönetim için temel bir gereklilik olduğu değerlendirilmektedir.

BULGU 5: Reklam Giderleri İçin Önemli Tutarlarda Bütçe Ayrılması

Teşkilat Başkanlığının kontrol ve gözetiminde oynatılan bahis ve şans oyunlarından elde edilen gelirin önemli bir bölümünün reklam bedeli olarak çeşitli kurum ve kuruluşlara aktarıldığı görülmüştür.

Toplum ve bireyler üzerindeki olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi amacıyla Teşkilat Başkanlığının kontrol ve gözetiminde oynatılan bahis ve şans oyunlarının reklama konu edilerek özendirilecek ve yaygınlaştırılması teşvik edilecek mahiyette olmadığı ve Teşkilat Başkanlığının da bu tür bir görevi bulunmadığı ilgili yasal düzenlemelerden açıkça anlaşılmaktadır.

Teşkilat Başkanlığının, 4 numaralı Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 450'nci maddesinde sayılan görev ve yetkilerinin başlıcaları, *“Yurt içinde ve yurt dışında yapılan her türlü spor müsabakası üzerine yurt içinde ve yurt dışında spora dayalı bahis ve şans oyunları düzenlemek, denetim ve gözetimi altında düzenletmek”* ve *“Spora dayalı bahis ve şans oyunlarına yönelik mevzuata aykırı iş ve eylemlerin önlenmesi için gerekli denetimleri yapmak, faaliyetlerde bulunmak ve tedbirleri almak”* şeklindedir.

7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 5'inci maddesinde ise, Kanun'un verdiği yetkiye dayalı olmaksızın spor müsabakalarına dayalı sabit ihtimalli ve müşterek bahis veya şans oyunlarını oynatanlar ya da oynanmasına yer veya imkân sağlayanlar için üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüş; farklı durumlar için değişen süre ve miktarlarda hapis ve para cezaları ile diğer cezai müeyyideler getirilmiştir. Aynı maddede; kişileri reklam vermek vb. şekillerde bahis ya da şans oyunlarını oynamaya teşvik edenler için de bir yıldan üç yıla kadar hapis ve adli para cezası öngörülmüştür.

Bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, bahis ve şans oyunlarının reklama konu edilerek özendirilecek ve yaygınlaştırılması sağlanacak bir ticari faaliyet gibi değerlendirilmediği, tersine sıkı tedbir ve ağır cezalarla caydırılarak, sadece kontrol ve gözetim altında ve belirlenmiş sınırlar dahilinde oynanmasına müsaade edildiği anlaşılmaktadır.

Spor Toto Teşkilat Başkanlığının hizmet ve faaliyetleri ile bunların tanıtımı konusunda Teşkilat Başkanlığınca yapılacak her türlü duyuru ve reklamlar ile bu kapsamda yapılacak harcamalar hakkında uygulanacak usul ve esasları düzenleyen, 28.05.2004 tarih ve 25475 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan (ancak dayanağını oluşturan 29.04.1959 tarih ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesi mülga olduğu halde uygulanmaya devam edilen) Spor Toto Teşkilat Başkanlığı Reklam Yönetmeliği uyarınca gerçekleştirilmektedir. Bu Yönetmeliğin 6'ncı maddesi uyarınca, Spor Toto Teşkilat Başkanlığının ve oyunlarının tanıtımının;

- Kamu kurum ve kuruluşlarının sporun yaygınlaştırılması ve sporcunun desteklenmesine yönelik sportif faaliyetleri ile gençlik faaliyetleri ve projeleri,
- Her çeşit gençlik ve spor tesisi ile eğitim ve öğretim kurumlarının yapılması, yaptırılması, kiralanması, onarım ve bakımlarının yapılması, yarım kalan tesislerin tamamlanması ve tefrişatı,
- Teşkilatı sembolize edecek amblemli veya Spor Toto yazısı bulunan takvim, top, kalem, bardak, anahtarlık, rozet, şilt veya kupa gibi materyallerin yaptırılması,
- TV filmi, spot, cıngıl, afiş gibi reklam materyallerinin yaptırılması ve yayınlatılması,
- Teşkilatı ve oyunlarını tanıtıcı reklam panoları yaptırılarak amatör ya da profesyonel spor kulüpleri, sosyal tesisler, stadyum, spor salonu, şehir merkezi gibi geniş halk kitlelerinin

görebileceği yerlere asılması,

yoluyla, reklam bedeli karşılığında yapılabileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda finanse edilecek spor tesisleri ve ödenecek reklam bedeli Yönetim Kurulu Kararı ile belirlenmektedir.

Uygulamada gerek reklam verilecek spor tesislerinin ya da faaliyetlerin belirlenmesinde, gerekse bu tesis ve faaliyetler için ödenecek reklam bedellerinin tespitinde uygulanacak kriterlerin belirlenmediği görülmüştür.

Son 7 yılda bu kapsamda yapılan reklam ödemeleri incelendiğinde; aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, her yıl düzenli olarak artan ve 7 yıl içinde 3 katı aşan bir artış gösteren reklam bedeli ödemeleri, 7 yılda 6 milyar TL gibi önemli bir tutara ulaşmıştır.

Tablo 3: Son 7 Yılda Yapılan Reklam Ödemeleri

YILLAR	ÖDENEN REKLAM BEDELİ (TL)
2013	475.369.571,65
2014	544.728.066,34
2015	634.158.946,64
2016	667.622.905,26
2017	914.329.769,85
2018	1.250.100.707,24
2019	1.357.428.107,00
Toplam	5.843.738.073,98

Bu tutarlar federasyonlar, valilikler, kaymakamlıklar, gençlik ve spor il müdürlükleri, belediyeler, spor kulüpleri, dernekler ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına aktarılmıştır.

Reklam bedeli olarak yapılan ödeme tutarları ile bu tutarlar karşılığında gerçekleştirilen reklam faaliyetleri kıyaslandığında, farklı ödemeler arasında makul bir denge ya da ödeme ile reklam faaliyeti arasında rasyonel bir ilişki veya orantı bulunmadığı; bir başka deyişle;

- Bütçe büyüklükleri birbirine yakın olan bağımsız spor federasyonlarına ödenen reklam bedellerinin önemli ölçüde farklılık gösterdiği,

- Aynı ligde mücadele eden ve seyirci kapasitesi vb. özellikleri birbirine çok yakın olan spor kulüplerine aynı yıl için büyük ölçüde farklılaşan tutarlarda reklam bedellerinin ödendiği,

- Aynı yıl için, aynı iş ya da hizmetlerin yapılması karşılığında il ve ilçe belediyelerine reklam bedeli adı altında çok farklı tutarlarda ödenek aktarıldığı,

- Benzer ölçeklere sahip ilk ve orta dereceli okullar ile üniversitelere ödenen reklam bedellerinin birbirinden çok farklı olduğu,

görülmemektedir.

Bu farklılaşmanın en önemli nedeninin, ödenen tutarların gerçekte reklam hizmeti karşılığı değil; birtakım sosyal, eğitsel, sportif vb. etkinliklerin desteklenmesi ya da bunlara yönelik altyapının güçlendirilmesine katkı olduğu değerlendirilmektedir. Fiilen büyük ölçüde “sosyal sorumluluk” amacı doğrultusunda gerçekleştirilen bu ödemelerin belirli kriterlere tabi olmaması, destek ya da katkı tutarlarının hem kurum ve kuruluşlar açısından önemli ölçüde farklılaşmasına, hem de coğrafi olarak bariz farklılıklar göstermesine yol açmıştır.

2019 yılı için Yönetim Kurulu tarafından onaylanmış toplam reklam gideri 2.420.938.082,05 TL olup, bu yıl içinde gerçekleşen ödeme tutarı ise (önceki yıllarda kararlaştırılmış olup ödemesi 2019 yılında gerçekleştirilenler de dahil) 1.357.428.107,00 TL’dir. Bu tutarlara ilişkin ayrıntılar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 4: 2019 Yılında Kararlaştırılan ve Ödenen Reklam Bedelleri

KURUM VE KURULUŞLAR	KARARLAŞTIRILAN REKLAM BEDELİ (TL)	ORANI (%)	ÖDENEN REKLAM BEDELİ (TL)	ORANI (%)
Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlükleri	793.370.379,13	32,77	386.395.396,99	28,47
Belediyeler	764.950.458,36	31,60	163.517.374,47	12,05
Federasyonlar	464.650.000,00	19,19	563.910.690,00	41,54
Valilik-İl Özel İdareleri	52.881.744,00	2,18	31.204.110,85	2,30
Kaymakamlık/Köylere Hizmet Götürme Birlikleri	26.475.605,63	1,09	5.009.469,89	0,37
Spor Kulüpleri	59.312.000,00	2,45	74.289.057,64	5,47
Dernekler	10.945.000,00	0,45	6.440.000,00	0,47
Basın	330.000,00	0,01	250.000,00	0,02
Diğer	248.022.894,93	10,24	96.781.453,20	7,13
Toplam	2.420.938.082,05	100,00	1.357.428.107,00	100,00

Tablodan da görüleceği üzere, karşılaştırılan toplam reklam bedelinin %32,77'si (793.370.379,13 TL) Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri, %31,6'sı (764.950.458,36 TL) Belediyeler, %19,19'u (464.650.000,00 TL) federasyonlar için öngörülmüştür. Geriye kalan tutardan 52.881.744,00 TL (%2,18) il özel idareleri ve valilikler, 26.475.605,63 TL (%1,09) Kaymakamlıklar ve Köylere Hizmet Götürme Birlikleri, 59.312.000,00 TL (%2,44) spor kulüpleri, 10.945.000,00 TL (%0,45) dernekler, 330.000,00 TL (%0,01) basın ve 248.022.894,93 TL (%10,24) diğer kamu kurum ve kuruluşları için ayrılmıştır.

2019 yılında fiilen aktarılan tutarlar (önceki yıllarda karşılaştırılmış olanlar dahil) incelendiğinde ise, 1.357.428.107,00 TL toplam ödemenin %41,54'ünün Federasyonlara, %28,47'sinin Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerine, %12'sinin Belediyelere yapıldığı görülmektedir.

Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerine bu kapsamda yapılan aktarmaların %10,90'ı, ülkemiz nüfusunun %0,4'üne sahip bir ilimize aktarılmış; valiliklere ve spor kulüplerine yapılan reklam ödemelerinin ise yarısından fazlası tek başına bir başka ilimize yapılmış; nüfus ve gelişmişlik düzeyi açısından son sıralarda yer alan bir başka ilimize ise golf sahası yapımı için 2 milyon TL reklam bedeli ödenmesi karşılaştırılmıştır (yarısından fazlası 2019 yılında ödenmiştir).

Bu veriler, bütçeden reklam bedeli olarak tahsis edilen kaynağın çok önemli bir bölümünün belirli kurumlara mali kaynak transferi mahiyetinde olduğunu göstermektedir. Ancak bu tür transferlerin somut kriterlere, belirli esas ve usullere ve herhangi bir ihtiyaç analizine dayandırılmaksızın ve belirli bir denge gözetilmeksizin yapıldığı anlaşılmaktadır.

Yapılan reklam ödemelerinin bir bölümü de çeşitli düzeylerdeki eğitim kurumlarına yönelik olup, bu kurumlarda öğrenim gören çocuk ve genç yaştaki kitlelere bahis ve şans oyunlarının tanıtımını hedeflemektedir. Esasen bahis ve şans oyunları gibi bağımlılık etkisi yüksek alışkanlıkların, çocuk ve genç yaştaki kuşakların ruh ve beden sağlığını olumsuz etkilediği bilimsel olarak kanıtlanmış olup, bu alışkanlıkların kazandırılması amacına yönelik reklam ve tanıtımı makul değildir. Aksine genç çocuk yaştakilerin söz konusu alışkanlıklardan korunmasının Devletin asli görevleri arasında yer aldığı kuşku bulunmamaktadır. Bu konuda en önemli sorumluluk da, yasa ile kendisine bu alanda denetim, kontrol ve gözetim işlevi verilmiş olan Teşkilat Başkanlığına aittir. Buna rağmen, ilk ve orta dereceli okul öğrencilerinin spor formalarına bu bahis ya da şans oyunlarının reklamlarına yer verilmesi ya da eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlarda bu tür reklamların yaygın olarak yer

almasının sağlanması, Anayasa'nın temel ilkeleriyle çelişmektedir.

Nitekim Anayasamızın 41 ve 58'inci maddelerinde gençlerin ve çocukların korunmasına yönelik düzenlemeler getirilmiş, 59'uncu maddesinde ise; *“Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder.”* hükmüne yer verilmiştir.

Anayasamızdaki bu düzenlemeler karşısında, özellikle gençlerin ve çocukların ruh ve beden sağlığı üzerinde olumsuz etkileri tartışmasız olan bahis ve şans oyunları gibi alışkanlıkların bu kuşaklara tanıtılarak yaygınlaştırılmaya çalışılmasından ziyade, dünyadaki iyi uygulamalar da dikkate alınarak, Teşkilat Başkanlığının kontrol ve gözetimi altında oynatılan oyunlardan elde edilen kaynağın, genç ve çocukların bu tür zararlı alışkanlıklara karşı korunmasına yönelik faaliyetler için etkin olarak kullanılacak bir fona dönüştürülmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

Dünyadaki uygulamalara bakıldığında, özellikle son yıllarda gençlerde artan bağımlılık sorunlarıyla ilintili olarak, devlet kontrolüyle oynatılan bu tür bahis oyunlarının reklamının özendirilmesinin aksine, çok ciddi yasal kısıtlama ve sınırlandırılmaların getirildiği görülmektedir. Gençlere bahis ve şans oyunlarını, en yüksek tutardaki kazançlara en hızlı ve kolay şekilde ulaşmanın yolu olarak gösteren özendirici reklamlara (yöntemi ve kullandığı araç ne olursa olsun - forma, spor ve sporcu sponsorluğu, tesis yapım vs.) ciddi yasal engellemeler ve cezai yaptırımlar öngörülmektedir.

Aynı zamanda bu tür alışkanlık ve bağımlılıkların toplumsal maliyetleri dikkate alınarak, gelişmiş ülkeler başta olmak üzere hemen her ülkede özellikle genç ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri ile mücadele politikalarının geliştirilmesine büyük önem verilmektedir. Zira bu tür alışkanlık ve bağımlılıkların gençlerde ciddi davranış bozukluklarına yol açtığı, örneğin sosyal ilişkilerini olumsuz etkilediği; suçluluk duygusu, zihinsel dağınıklık vb. psikolojik etkilerinin intihar düşüncesini ve girişimlerini artırdığı; başta eğitim olmak üzere beşeri sermaye yatırımlarının bağımlı bireyler üzerindeki etkisini zayıflattığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır. Bu nedenle söz konusu alışkanlıkların sosyal maliyetini azaltarak gençlerin ve çocukların korunmasını sağlamak amacıyla her tür özendiricinin ve reklamın yasaklanması kadar, sıkı denetim ve kontrol aracılığıyla olumsuz etkilerinin ortadan kaldırılmasına yönelik çabalara da giderek ağırlık verildiği bilinmektedir. Yetişkinlere yönelik reklam ya da tanıtım faaliyetlerinin dahi çocuk ve gençlerin ilgisini cezbetmeyecek mahiyette yapılmasının şart koşulduğu bir ortamda ülkemizde doğrudan her düzeydeki okul öğrencilerine yönelik olan

reklam faaliyetlerinin yaygınlaştırılması makul karşılanamaz.

Teşkilat Başkanlığının yasal görev, yetki ve sorumlulukları çerçevesinde kontrollü bir şekilde, gözetim ve denetim altında oynanmasını sağlamakla yükümlü olduğu bahis ve şans oyunlarından elde edilen ve halen reklam bedeli olarak kullanılan bütçenin Gençlik ve Spor Bakanlığı bütçesine özel gelir kaydedilerek, gençlerin ve çocukların kötü alışkanlıklara karşı korunması ve beden ve ruh sağlığının geliştirilmesine yönelik araştırmalara, etkinliklere ve buna ilişkin altyapının güçlendirilmesine harcanması amacıyla etkin yönetilen bir fona dönüştürülmesi; ilke ve esaslarının belirlenerek saydam ve hesap verebilir, kontrol ve denetime açık bir şekilde yönetilmesinin sağlanması gerektiği değerlendirilmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<http://www.sayistay.gov.tr>